

‘Het voelt alsof ik klassieke beelden zoek in de hedendaagse tijd’

Ema Vanekova (1999) schildert figuratieve werken en werkt vooral op intuïtie. Ze probeert momenten uit de tijd te ‘stelen’ en deze zo puur mogelijk op het doek te weergeven. “De simpelheid van dingen heeft al superveel waarde.”

Tekst: Birgit Barten

In het atelier van Ema in Tilburg staan tegen de muren nog wat werken, grote en hele kleine. Op de houten vloer liggen schilderspalets vol met olieverf, potjes en verderop ligt ook op de vloer een platenspeler met wat elpees erop. “Heel fijn om muziek te luisteren tijdens het schilderen”, vertelt Ema. “Maar onhandig om de plaat om te draaien als je handen vol met verf zitten”, lacht ze.

Ze heeft binnenkort twee exposities, één voor de DeK stichting en de ander in het Noordbrabants Museum. Voor die laatste heeft ze nét veel werk geselecteerd en weggebracht. “Er staat daarom niet zo veel werk in mijn atelier, dat is misschien jammer.” Even later tovert Ema een deur tegenover haar atelier open met haar werken tegen de muur aan. Ze haalt twee portretten uit de ruimte en zet ze naast de werken die al in het atelier staan. “Zie je dat mijn stijl is veranderd?”

Over Ema

Ema startte op haar zestiende aan AKV St. Joost in Den Bosch en studeerde daar vier jaar later af op haar twintigste. Toen Ema drie maanden oud was, kwam ze vanuit Slowakije (dolny kubin) naar Nederland. Met beide landen heeft ze een sterke connectie, maar in Slowakije raakt alles haar en vindt ze veel momenten, stillevens en mensen die ze graag schildert.

“Ik schilder altijd al figuratieve, herkenbare voorstellingen. Maar de laatste maanden merk ik dat ik lossere en grotere schilder”, reflecteert Ema. Dat is sinds een jaar, ongeveer sinds de residentie in de Rooie Haen. “Daarvoor schilderde ik een stuk dikker en verkrampter”, vertelt ze. Ze wijst naar een groot papier dat voor haar aan de wand hangt. “Deze wil ik graag tonen bij de DeK Expo. Je ziet in dit landschap goed dat mijn toets veel lossere en grover is dan op eerdere werken. Ik denk dat die verandering komt door te reflecteren. Je let op waar je mee bezig bent, welke kant je op wilt en waar je tegenaan loopt. Als het goed is, word je daar steeds beter en loop je er niet meer tegenaan.” Zo merkte Ema dat ze verkrampd schilderde, dat zorgde voor minder schilderplezier. “Toen dat besef kwam, ging ik steeds lossere werken en dat bevalt erg goed. Nu heb ik veel plezier in het schilderen en doe ik het elke dag en ook nog eens veel sneller.”

Tube na tube

“Ik ga heel intuïtief te werk. Mijn werk is denk ik wel herkenbaar aan het kleurgebruik. Ik doe dat totaal niet bewust. Ik ben niet bezig met kleur, dat is iets dat komt door tubes”, lacht Ema. “Het is bijna logisch welke tube ik na welke tube pak.”

Hoe ontstaat een werk?

“Ik maak foto’s van mensen en plekken met mijn telefoon. Een beetje op een stiekeme manier, ik zorg dat ik mijn telefoon op heuphoogte houd en dan klik ik op de volumeknoppen. Zo heeft niemand door dat ik een foto maak. Alsof je momenten steelt uit de tijd. Het is op die manier ook niet geposeerd of vooraf bedacht.” Deze moment die Ema kiest, komen uiteindelijk op haar doeken terecht.

Romantiek in je hart

“Ik maak foto’s van dingen die me raken, vaak heeft het te maken met verliefdheid, liefde, familie, een gemis of verdriet. Het zijn vaak best gevoelige onderwerpen. Ik zoek vaak een bepaalde nostalgie. Wanneer ik in Slowakije ben, waar ik vandaan kom, raakt bijna alles me wat ik zie.” Maar Ema kan ook een ‘moment stelen’ terwijl ze koffie drinkt met een vriendin, wandelt of wanneer ze op vakantie is. Het zijn vaak de dingen waar ze langer naar staart en haar hart een soort van romantiek voor voelt, zoals ze het omschrijft. “Voor mij voelt het als klassieke beelden zoeken in de hedendaagse tijd.”

“Ik vind het belangrijk dat het niet in scène is gezet. Zo’n moment zegt op zichzelf ook al heel veel. Je hoeft er geen dingen bij te verzinnen die iets overbrengen ofzo, maar juist de simpelheid heeft superveel waarde. Dat is waarover ik constant schilder, de puur- en simpelheid in dingen eigenlijk.”

Romantisch nostalgisch

Het portret Dascha ontstond op het terras van café de Rooie Haen. “Ik zat met een vriendin op het terras, wat bijna iedereen weleens doet. Het is eigenlijk een heel banaal, niet interessant moment. Maar als je net iets langer in de ogen van je vriendin staart en je bedenkt dat je hier samen zit, jong bent en samen praat over onze liefdeslevens. Over twintig jaar huilen we als we hieraan terugdenken. Dat is echt romantisch nostalgisch. Het zijn heel alledaagse dingen, maar die zijn juist superrijk.”

Niet matchend met leeftijd

“Ik was zestien toen ik begon aan de kunstacademie en twintig toen ik afstudeerde. Ik ben altijd al heel niet-matchend met mijn leeftijd geweest. Het voelt vaak frappant om als 23-jarige alleen in een atelier te schilderen. En kinderen te willen. In plaats van een 23-jarige die - weet ik veel - wil uitgaan. Ik ga niet veel op stap. Ik drink wel veel, maar met oudere mensen bij een café.”

Slowaakse invloed

“Het is heel lastig om dingen te zeggen over iets heel groots. Het is heel kut om een cultuur in een paar zinnen te beschrijven. Verschil zie je al in landschap en geschiedenis, maar ook in kunst en muziek tussen Nederland en Slowakije. Maar ook in type mens. Ik heb het gevoel dat er in Oost-Europese landen meer aanwezigheid van emotie is. Of melancholie of depressie; het leeft minder plat. Ik denk dat het ook komt doordat Nederland veel meer ontwikkeld en moderner is dan veel Oost-Europese landen. In Nederland wordt toch veel voorbij gegaan aan het alledaagse voor mijn gevoel. In Slowakije is een 23-jarige allang getrouwd en zit al met een tweede kind op de borst. Hier is dat helemaal passé. Dat is een verschil van waarden qua huishoudelijkheid, geloof, liefde, relaties, dat soort dingen. Ik ben graag alleen of stil omdat - denk ik - ik wat meer bezig ben met wat meer simpele of traditionele dingen.”

Intuïtief met formaten

“Ik koop een keer in de maand gewoon heel veel formaten in. Groot en klein, soms ook heel groot en heel klein. Bij een beeld krijg ik een bepaald gevoel hoe het overkomt. Ook een heel complex beeld kan juist heel mooi zijn als het heel klein geschilderd wordt. Iets heel simpels kan heel mooi zijn als je het heel erg uitvergroot. Dat is denk ik ook heel intuïtief.”

Alles verkocht

“Ik verwachtte niet iets met kunst te gaan doen na mijn studie, maar ik werd gevraagd voor best veel dingen. This Art Fair in de Kromhouthallen in Amsterdam. Alle werken die ik bij me had, verkocht ik. Schokkend. Natuurlijk had ik lage prijzen, maar het was wel bijzonder dat echt alles was verkocht. Vervolgens vroeg Van Gogh in Zundert me om daar te resideren. Toen had ik zoiets van ‘huh?’. Ik besepte me dat waartoe ik aangetrokken ben, voor veel mensen een aantrekking is. Het simpele, maar ook dingen uit het verleden. Veel mensen in deze tijd hebben als tegenreactie een neiging naar een soort huishoudelijkheid en dagelijkse taferelen. Op dat moment dacht ik ‘als bepaalde dingen me worden aangeboden, laat ik dan ook mijn best doen om dat te onderhouden’. Vanaf dat moment ben ik elke dag gaan schilderen. Heel veel. En dat is nu drie jaar geleden. Zo ontwikkel je je ook snel. Ik heb eigenlijk alleen maar van mezelf geleerd. Ik ben steeds blijer en trotser op mijn werk. Ik weet wat ik doe, waarom ik het doe en op welke manier.”

Neo-Nabis

“Ik ben dol op veel schilders uit de geschiedenis. Ik ben niet heel goed in hedendaagse dingen in de gaten houden. Daar weet ik dus minder vanaf dan ik misschien zou moeten weten. Ik kom weleens schilders tegen die mij betoveren. Ik ben veel bezig met Les Nabis. Dat was een groep uit eind 1800. Dat waren schilders die de alledaagsheid heel mooi weergaven. Bijvoorbeeld mensen in een woonkamer, een portret van een geliefde of een echtgenoot in bad. Dat soort dingen. Hele simpele dingen en die schilderijen waren heel decoratief met heel veel kleur. Dat gaf een magie. Ik voel me een klein beetje als een neo-Nabis. Misschien is dat stom om te zeggen.”

Wat is schilderen voor jou?

Ema is superblij dat ze schildert, maar ook dat ze het elke dag doet. “Zodra ik in mijn atelier aankom en mijn schilderspak aantrek, voel ik me echt extreem fijn. Ik voel me echt bevrijd, blij en energiek. Ik ben superblij dat dit mijn daginvulling is. Dat ik alleen met iets bezig ben dat superrustig en aandachtig is.”